

Nr 409

Av herr Magnusson i Borås m. fl., om försäljning till enskilda av aktier i statliga företag.

(Lika lydande med motion nr 489 i Första kammaren)

Den enskilde individens trygghet bör kunna förbättras i takt med att landets välstånd ökar. Såväl nationalinkomsten som de enskilda människornas inkomster har ökat avsevärt under de senaste decennierna. En allt större del av landets sammanlagda inkomster har emellertid tillförts stat och kommun, vilka administrerat ett växande utbud av tjänster och service till allmänheten. Detta gäller främst inom det sociala området men även beträffande t. ex. utbildning och kommunikationer.

För att skapa trygghet åt individen krävs även att denne har en betydande valfrihet och att han på ett konkret sätt har möjlighet att påverka sin livsmiljö. En grundläggande förutsättning för denna trygghet är att det finns goda möjligheter till ett direkt personligt ägande. Detta blir viktigare allteftersom landets samlade resurser tillväxer. Ges ej tillfredsställande möjligheter och former för ett successivt ökande personligt ägande innebär detta en allvarlig inskränkning av den enskilda människans valfrihet och oberoende. Individen kan då uppleva en känsla av maktlöshet, vilken medför otillfredsställelse och otrygghet — något som i sin tur kan resultera i ett missnöje vilket kan ta sig uttryck i olika former. Ett allt större enskilt ägande, som är väl fördelat, krävs även som en motvikt till det kollektiva ägandet, och statens starka maktställning.

En utveckling i riktning mot ett ökande enskilt ägande ställer krav på en mängd politiska områden. Främst ställs krav på den ekonomiska politiken, som vid sidan av sina övriga uppgifter måste syfta till att utnyttja det moderna samhällets möjligheter till en spridning och ökning av det personliga ägandet. Det är därvid framför allt nödvändigt att skattepolitiken ges en utformning där enskilt sparande på olika sätt stimuleras. Hur dessa förändringar skall utformas och efter vilka riktlinjer den ekonomiska politiken skall föras har behandlats i ett flertal motioner från vårt partis sida.

Det är vidare önskvärt att staten som ett led i strävandena att förbättra medborgarnas sparandemöjligheter och inflytande ger medborgarna möjlighet att personligen äga aktier i statliga företag. Vi vill därför föreslå att en icke obetydlig minoritet av dessa företags aktier utbjudes till försäljning till allmänhet och anställda vid dessa företag. Genom en sådan åtgärd

skapas även förutsättningar för en bättre kontakt mellan medborgarna, de anställda och de statliga företagen.

Ett personligt aktieäggande avseende statliga företag är särskilt betydelsefullt, då anställda i statliga företag kan placera sparmedel i respektive företag och därigenom erhålla insyn och en ytterligare möjlighet att utöva inflytande över företagets skötsel. Dessutom erhåller vederbörande del i utdelat rörelseöverskott. De statliga företagen torde själva anse det vara en väsentlig fördel om en större del av landets medborgare följer deras utveckling, övervakar deras skötsel och värderar deras resultat. En värdefull stimulans torde ernås för såväl företaget som den enskilde medborgaren, den anställde och aktieägaren.

Ytterligare ett skäl för försäljning av aktier i statliga företag till allmänheten och anställda är förhållandet att ett stort antal av de statliga företagen arbetar i uttalat vinstsyfte parallellt med privata företag och i den speciella privata företagsform som aktiebolagsformen utgör. Det gäller här företag såsom LKAB, Sveriges Kreditbank, AB Statsgruvor, Svenska reproduktionsaktiebolaget m. fl. till skillnad från statliga företag som varit motiverade av fiskala eller andra speciella skäl som på televäsandets område.

Innan en utredning av hithörande frågor gjorts vill vi emellertid ej påyrka mera omfattande omedelbara åtgärder, men vi hemställer att en parlamentarisk utredning utan dröjsmål igångsättes. Utredningen bör särskilt beakta att aktieförsäljningen sker så att en bred spridning av aktierna kommer till stånd samt att garantier skapas för att de aktier som försäljs i efterhand ej övergår till ett fåtal händer. Vidare bör särskilt uppmärksammas möjligheterna till att bereda de anställda tillfälle att förvärva aktier i de företag de arbetar i.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en parlamentarisk utredning rörande lämpliga former för försäljning av aktier i de i vinstsyfte drivna statliga företagen, varvid särskilt beaktas att sådana former för aktieförsäljning ordnas, som dels särskilt beaktar möjligheterna att bereda de anställda i respektive statliga företag tillfälle att förvärva aktier, dels garanterar en bred spridning av aktierna bland allmänheten och som kan vara ägnade att främja det långsiktiga sparandet.

Stockholm den 27 januari 1970

Tage Magnusson (m)

B.-O. Thylén (m)

Gunnar Oskarson (m)

i Borås

C. G. Regnéll (m)

Arvid Enarsson (m)